

وابستگی بانک‌های فین‌تک‌ها یک چالش مهم در این حوزه

فائزه محبی
مدیر مخصوص
بانکداری باز
داتین

صریح‌ترکش

تنظیم‌گری

آبان ۱۴۰۰

سال بیست و نهم
شماره پنجم و یکم

اگر بخواهیم تعریف مختصه از بانکداری باز داشته باشیم، به ارائه مجموعه‌ای از سرویس‌هایی که در API که عمدتاً برای استفاده مشتریان حقوقی (شرکتی) و فین‌تک‌ها گردآوری می‌شوند، بانکداری باز می‌گویند. رویکرد بانکداری باز، پاسخگویی به نیازهای مشتریان در کوتاه‌ترین زمان و با کمترین هزینه، همچنین ارتقای خدمات بانکی با قراردادن بانک‌هادر محور کسب‌وکار و ایجاد روندی برای کمنگ‌کردن نقش شب و بانکداری سنتی است.

همان‌طور که از تعریف فوق برمی‌آید، این کسب‌وکارها هستند که برای ارائه API‌ها، بانک‌های رود که بانکداری باز در کوتاه‌مدت به جذب مشتریان شرکتی کمک کند.

در حال حاضر می‌توان گفت بانکداری باز در مسیر مناسبی در حال حرکت است و از دنیا چندان عقب‌تر نیست. در سال‌های اخیر فین‌تک‌ها تا حد خوبی توسط بانک‌ها پذیرفته شده‌اند و بانک‌ها کم‌کم به این نتیجه رسیده‌اند که برای عقب‌نمایندن از رقبای خود باید نگاهی نوآورانه به ارائه خدمات بانکی داشته باشند. با این وجود، همچنان چالش‌هایی در مسیر روبه‌جلوی بانکداری باز در ایران وجود دارد که در ادامه به صورت مختصه، آنها را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

◀ چالش‌های بانکداری باز در ایران

یکی از چالش‌های موجود در این حوزه، مشکل فرهنگی است که باید از سمت بانک‌ها پذیرش ایجاد تغییر در بخش کسب‌وکار برای پیاده‌سازی بانکداری باز همراه باشد. از طرف دیگر برای مشتریان بانک‌ها پذیرش دریافت خدمات بانکی بدون حضور در شعبه همراه باشد. تغییر فرهنگ کار ساده‌ای نیست، اما هم‌اکنون در حال شکل‌گیری است. همچنین باید این موضوع را مدنظر قرار داد که عواملی چون آشنایی و آگاهی افراد، نقش بسزایی در پذیرش و استفاده افراد از بانکداری باز خواهد داشت. یکی دیگر از چالش‌هایی که باید در این حوزه، امنیت است که بر اعتماد و استفاده مشتریان از خدمات اثر می‌گذارد و باعث شده بعضاً مدیران بانکی از پذیرفتن ریسک‌های احتمالی در این حوزه دوری کنند. از آنجایی که مشتریان

باور دارند که اطلاعات حساب آنها نزد بانک است و در کسب‌وکار بانکداری باز عموماً بازیگرانی از قبیل فین‌تک‌ها در تعامل با بانک قرار می‌گیرند، جلب اعتماد مشتریان اهمیت ویژه‌ای پیدامی کند.

یکی از چالش‌های دیگر، مدل کسب‌وکار بانک‌هاست. بانکداری باز زمانی می‌تواند به تغییر در مدل کسب‌وکاری بانک و هدایت آن برای تغییر از روش‌های موجود در بانکداری سنتی یا به تعبیری از بانکداری بسته به بانکداری باز منجر شود که بانک‌های پذیرنده مسیر جدید، برای آنها نفع بیشتری داشته و این رویکرد در سایر رفتارهای بانک نیز تأثیرگذار باشد. بانک‌ها هنوز نگرانی‌های زیادی در این زمینه دارند و مدل‌های درآمدی شان به درستی تبیین نشده است. به عنوان مثال، بحث کارمزد برای مشتریانی که به استفاده از چنین خدماتی تمایل دارند، هنوز جانیفتداده و چالش‌های زیادی در این بخش وجود دارد. این در حالی است که انتظار می‌رود بانکداری باز با حرکت به سمت بانکداری دیجیتال به درآمد زیبی نظام بانکی نیز کم کند.

باتوجه به تأسیس شرکت شاپرک در سال‌های گذشته و مشخص کردن تکلیف کارمزد در صنعت پرداخت، در حال حاضر علاقمندی به خدمات مبتنی بر کارت، مانند کارت‌به‌کارت بسیار زیاد است و می‌توان گفت عمدۀ خدمات بانکداری باز را نیز در بر گرفته است. این در حالی است که ساختار اصلی خدمات در بانکداری باز بر پایه حساب بانکی است.

در حال حاضر با توجه به اینکه بانکداری باز در ایران مورد استقبال قرار گرفته و حرکت بانک‌ها به این سمت تاکنون از روند مناسبی برخوردار بوده، اما بانک مرکزی به عنوان قانون‌گذار هنوز دستورالعمل جامعی در این خصوص ارائه نداده است. تنها زمزمه‌هایی برای ارائه دستورالعمل در سال جاری از جانب بانک مرکزی به گوش میرسد. شاید توان گفت به دلیل مشکلاتی که در سیستم بانکی کشور وجود دارد، بانکداری باز هنوز به عنوان اولویت برای بانک مرکزی مطرح نبوده، اما از آنجایی که رگولاتور در صنعت بانکداری ایران نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کند، انتظار می‌رود قوانین لازم به صورت بومی در این حوزه توسط بانک مرکزی تدوین شوند. ناگفته نماند که اتصال هاب‌های بانکداری باز و همچنین راه اندازی سرویس‌های سه‌جانبه در ایران که در سال‌های اخیر در دستورکار بانک‌ها قرار گرفته، باعث پیش‌روشدن ایران در برخی بخش‌ها شده است.

از آنجایی که بانکداری باز در ایران عمدتاً با همکاری فین‌تک‌ها محقق شده، این نکته خود یک ضعف محسوس می‌شود. یکی دیگر از چالش‌های موجود در این حوزه، مدل درآمدی فین‌تک‌هاست. از طرفی وابستگی بانک‌ها به این نهادهای ثالث که ارائه‌دهنده خدمات و محصولات به مشتریان هستند، یک چالش مهم محسوس می‌شود. لزوماً با به وجود آمدن فین‌تک‌ها، کاربرای بانک‌ها آسان‌تر نشده، بلکه مزایای رقابتی خاصی برای آنها ایجاد شده است.

در انتهایی توان به مواردی از قبیل عدم وجود زیرساخت احراز هویت قوی، کشف تقلب، آماده‌بودن زیرساخت‌های فنی و مدیریت منابع انسانی با کاهش شعب، به عنوان چالش‌هایی این حوزه نگریست. اما با فرصت‌های زیادی که بانکداری باز در اختیار بانک‌ها قرار می‌دهد، اکثر بانک‌های بزرگ در ایران به سمت این اکوسیستم مالی حرکت کرده‌اند و به نوعی به دنبال متحول نظام بانکداری خود هستند. ◆